

JITSKE
KRAMER

11 tips Om zin van onzin te scheiden

AUTEUR: JITSKE KRAMER
ILLUSTRATIES: MARIANNE ZUUR

‘Zelf nadenken
is belangrijk,
maar hoe
scheid je zin
van onzin?’

11 TIPS OM TOT EIGEN CONCLUSIES TE KOMEN

Onzin informatie, halve waarheden en complottheorieën vliegen over het internet.... Zelf nadenken is belangrijk, maar hoe scheid je zin van onzin? Kloppen de berekeningen en conclusies van de experts? Die inschatting maken wordt extra lastig als er verschillende conclusies blijken te zijn, die logischerwijs door voortschrijdend inzicht telkens worden bijgesteld.

We zullen moeten leren leven met de onzekerheid van het niet precies weten. Ben je net gewend aan de ene uitleg, volgt er alweer een andere. Bovendien hoor je zoveel verschillende meningen. En zijn er politici en bedrijven die er belang bij hebben om verwarring te zaaien.

Ik heb 11 praktische tips opgesteld om in de wirwar van informatie tot eigen conclusies te komen.

OVER DE AUTEUR

Jitske Kramer is corporate antropoloog, bestseller auteur van onder andere *De Corporate Tribe*, *Deep Democracy* en *Tricky Tijden*.

Zie: www.jitskekramer.nl en www.humandimensions.nl

1. NIEMAND ZIET DE HELE WAARHEID.

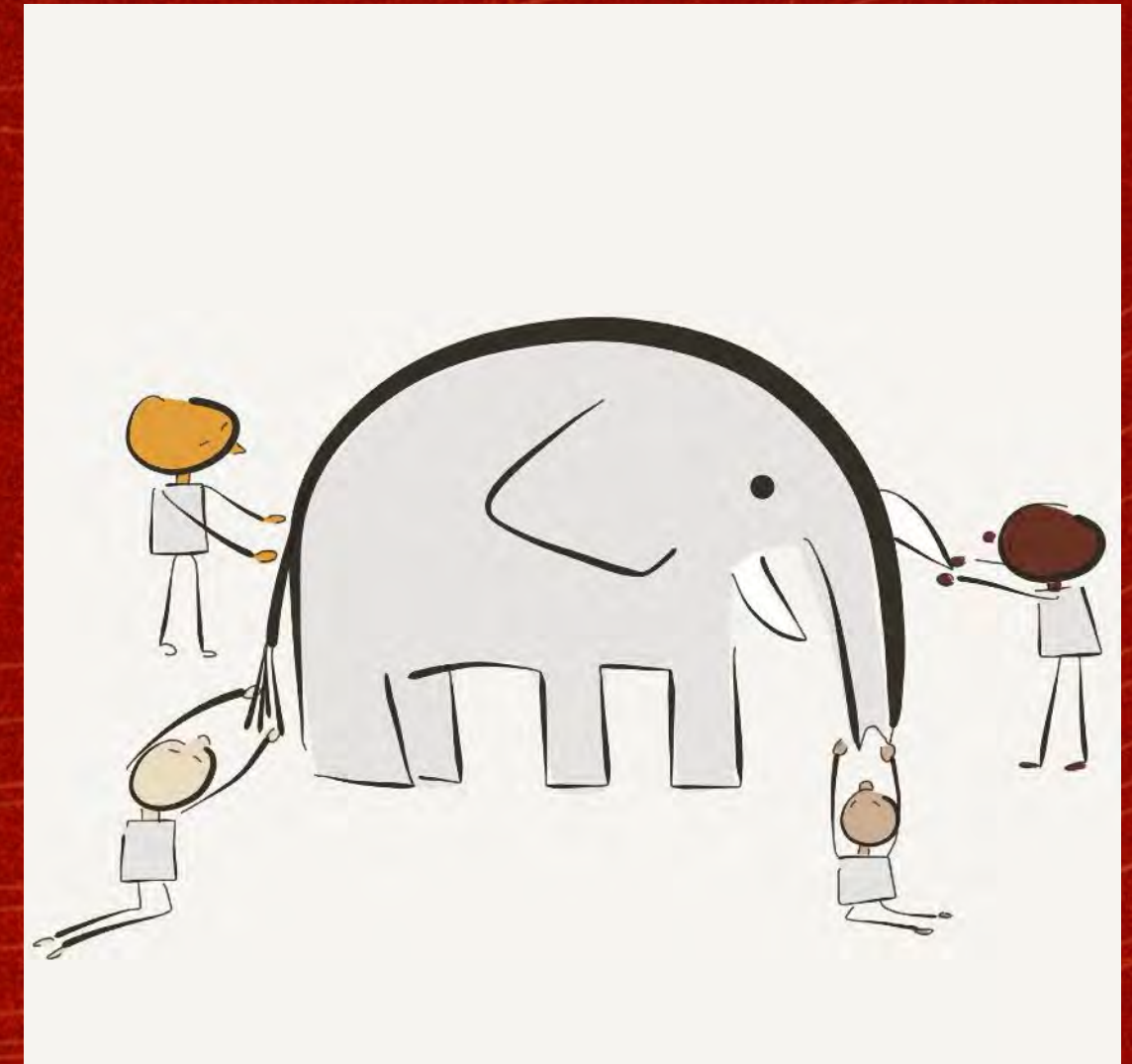
Misschien ken je het verhaal van de blinde mannen die samen aan de koning moeten beschrijven wat een olifant is. De een beschrijft de slurf, de ander een poot en weer een ander de oren. Binnen no time maken ze ruzie over wie de beste beschrijving geeft, totdat ze de beperking van hun eigen waarneming inzien, hun indrukken vergelijken en samen met het beeld van de hele olifant komen. Zodra je overtuigd bent van jouw gelijk, lees je vaak alleen nog de bronnen die dit bevestigen. Hoed je voor een tunnelvisie door met regelmaat te twijfelen aan je eigen aannames. Stel vragen, luister naar andere meningen en lees ook andere artikelen. Accepteer dat er altijd een bepaalde mate van tegengestelde geluiden is en zoek je weg daarin. Erken je beperkingen in het overzicht van de details en maak deze zichtbaar.

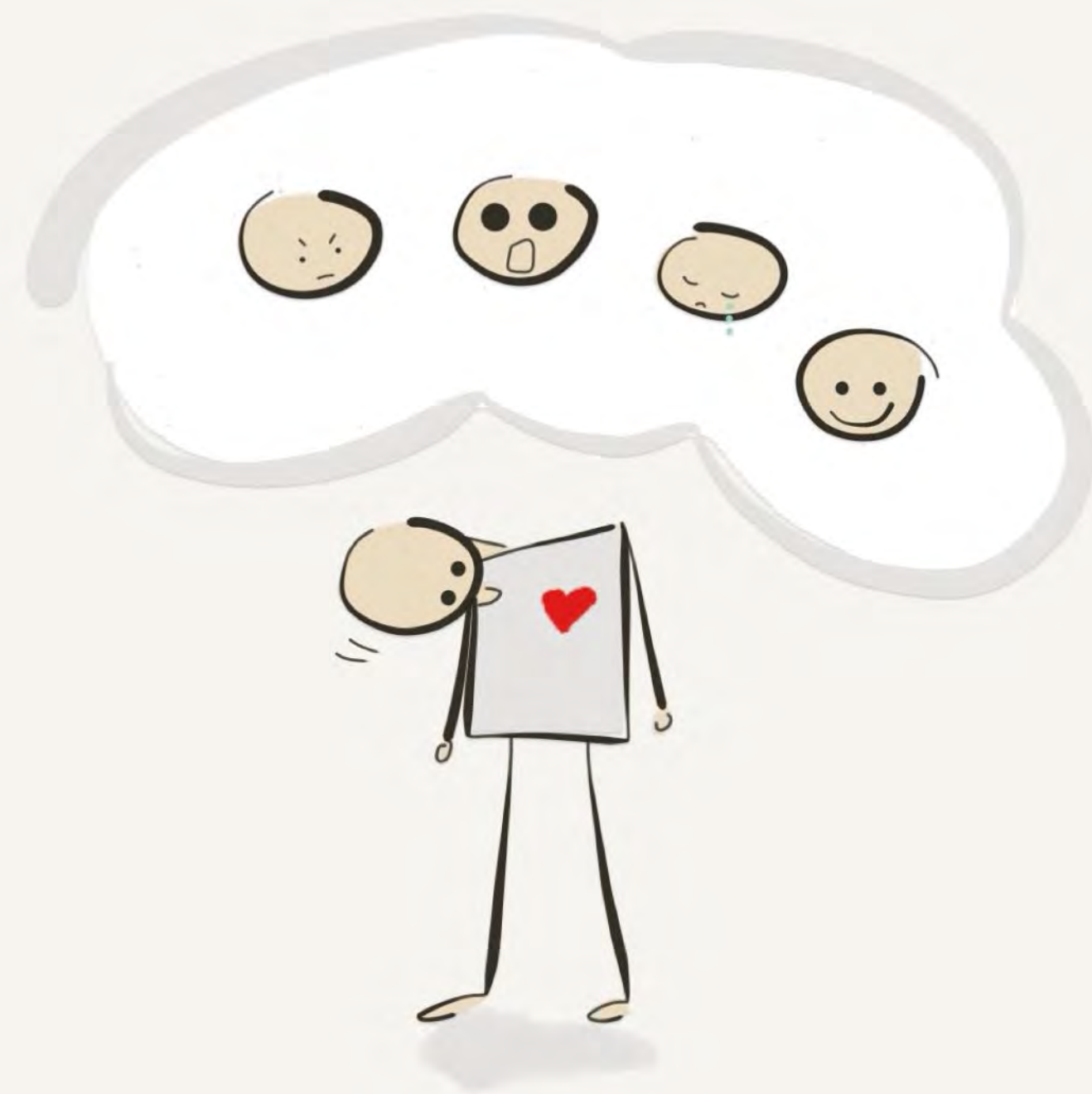
2. PLOTSELINGE ONTDEKKINGEN.

Als iemand iets schrijft 'wat nog niemand heeft ontdekt' heb je mogelijk iets unieks te pakken. Nu is het zaak om goed na te gaan of dit nieuws briljant of onzin is. Wees extra alert als erbij wordt gezegd 'dat niemand dit wil horen'. Dit kán natuurlijk betekenen dat dit komt omdat het nieuwe inzicht de gevestigde orde niet aanstaat, maar het kan ook betekenen dat de schrijver uit is op sensatie.

3. HERKEN DE EXPERT.

Facebook is een ander platform dan een medisch vakblad. Iemand die ergens jarenlang voor heeft gestudeerd weet ergens meer van af dan een beginnende student. Een emotionele buurman die van alles beweert is niet altijd de beste raadgever. Neem informatie van vage bronnen met de nodige voorzichtigheid over. Zorg dat je expertise herkent en maak jouw eigen expertise of het gebrek daaraan zichtbaar. Denk daarbij aan; iemands reputatie, de onderbouwing van een boodschap, iemands loopbaan, eerdere publicaties, het instituut waarvan de informatie afkomstig is. En... wees je bewust van je eigen vooringenomenheid ten opzichte van de geloofwaardigheid van bepaalde mensen, kranten en instituten.

4. TAALGEBRUIK.

Wees alert bij een stuk tekst met veel taalfouten, bijzonder veel emoticons en stoere taal. Wanneer iemand aangeeft ‘namens alle Nederlanders’ te spreken, check dan in hoeverre dit echt zo is. Mogelijk is er sprake van een poging tot emotionele beïnvloeding. Probeer holle woorden terug te brengen naar concrete menselijk zaken, om werkelijk te begrijpen waarover het gaat. Pas op voor oneliners. Wellicht slaan ze de spijker op de kop, of juist helemaal niet. Wees je bewust van de kracht ervan en zet ze wijs in.

5. JOUW EIGEN EMOTIE.

Wanneer een stuk tekst of beeld veel emotie bij je oproept, ga dan goed na waardoor dit komt. Raakt het een verlangen, een hoop, een angst? De impuls zal zijn dit snel te willen delen op social media, liefst met een sterke mening erbij. Ga na of het verhaal wel klopt en of je aan de emotionele verspreiding wilt bijdragen.

6. KEN JE VERLANGEN.

Weet van jezelf op welk verhaal je hoopt en waarnaar je verlangt. De kans dat je alleen nog luistert naar die geluiden die jouw wens situatie ondersteunen is groot. Maar de juiste, meest waarheidsgetrouwe informatie is niet altijd de informatie die je wilt horen. Luister naar je intuïtie, maar laat je er niet door verblinden. Ga kritiek niet uit de weg en wees nieuwsgierig naar elkaars verhalen, ook als deze pijnlijk zijn.

7. FAKE ACCOUNTS, FAKE NEWS.

Er zijn op social media vele fake accounts die lijken op de originele accounts. Dubbelcheck informatie voor je die als waar aanneemt of doorstuurt. Wijs anderen op deze fake accounts en onzin berichten. En... maak zelf geen fake accounts aan.

8. VOLG HET GELD.

Onafhankelijke informatie bestaat vrijwel niet. Wanneer je gegrepen bent door een standpunt, check dan wie mogelijk geldelijk belang heeft bij deze waarheid. En of dat erg is. En andersom: heb je zelf een financieel of commercieel belang, wees daar dan transparant over.

9. LEES DE DETAILS.

Een gefundeerde mening vorm je niet op basis van de kop van een stuk. Neem de moeite je te verdiepen in de materie, lees een artikel van begin tot eind. Pak een boek, luister of kijk naar interviews en documentaires, informeer je breed. Lees ook die dingen die haaks lijken te staan op jouw ideeën. Juist bij complexe vraagstukken is nuance op zijn plek. Als de informatie te ingewikkeld voor je is, wees dan voorzichtig met je oordeel en zoek een expert die je kan helpen die informatie te duiden (zie punt 3).

10. LUISTER DOOR DE ROMMELIGHEID HEEN.

Hoe graag we het ook willen structureren, communicatie is een rommelig chaotisch emotioneel proces. Voortdurend spelen er tegelijkertijd machtspelletjes: de slimste van de groep willen zijn, gewoonten en privileges willen behouden, overtuigingen willen verdedigen en regelruimte willen bemachtigen. Om elkaar te horen en tot nieuwe inzichten te komen, moeten we door de rommeligheid heen naar elkaar blijven luisteren. Stel je oordeel uit, zoek en vind. We kunnen onze gezamenlijke vragen niet in ons eentje oplossen.

11. WAARHEID IS MACHT.

Wie men gelooft heeft de macht om de wereld te beïnvloeden. Dat is niet goed of fout, maar een gegeven. Deze macht gaat twee kanten uit: de macht om publieke aandacht en gelijk op te eisen, en de macht om zaken onder het tapijt te vegen. Wees alert op mensen die claimen dat zij de absolute waarheid kennen. Samen zoeken naar een manier om alle stemmen te horen en tot een gedeeld verhaal te komen is de kern van onze democratie. Niet makkelijk, wel belangrijk. Besluiten zijn ook altijd het resultaat van een morele strijd: welke geluiden laten we harder klinken? Wat (en wie) geloven we en wat niet?

We kunnen zoveel meer dan we denken. De keuze is aan ons. Samen maken we de wereld!